

ОЛИМПИСКИТЕ ИГРИ И ЕКОНОМИЈАТА

проф. д-р Димитар
Николовски

Овој месец во тек се дваесет и вторите зимски олимписки игри што се одржуваат во рускиот град Сочи, во периодот од 7 до 23 февруари. И овојпат олимпијадата е еден од централните настани на годината што преку електронските и пишаните медиуми континуирано се пренесува низ целиот свет. Сочи, кој важи за најдолгиот град во Европа, со својата суптропска клима ја има честа да биде домаќин на најдобрите спортисти за зимски спортови во светот. На програмата се 15 дисциплини, а на спортските терени ќе продефилираат околу 2.850 спортисти од 89 земји. На ова треба да се додаде дека Сочи во март оваа година ќе биде организатор и на параолимписките игри коишто, исто така, привлекуваат големо внимание и интерес. Сите овие податоци се за респект, а доколку се земе предвид и беспрекорната организација, тогаш може да се заклучи дека Русија поставува врвни критериуми што ќе претставуваат предизвик за сите натамошни организатори на олимписките игри.

Но, паралелно со случувањата на спортските борилишта, не помало внимание привлекуваат и економските аспекти во организирањето на олимписките

игри. Организирањето на олимписките игри чини големи финансиски средства, но зад себе остава и трајни придобивки за градот и земјата организатор. Исто така, и успехот на земјите - учеснички, изразен со бројот на освоени медали, во голема мера, зависи од тоа колкави средства националните олимписки комитети вложуваат во подготовката на врвните спортисти кои претендираат во борбата за освојување медал. Во тој контекст се поставуваат низа прашања: колку чини организирањето на олимписките игри; дали е тоа исплатлива инвестиција; колкави вложувања се потребни за да се освои медал? итн.

Според еден новинар на телевизиската мрежа CNN, да се биде

домаќин на олимписките игри е исто како да се организира најголемата и најскапата забава на светот. Така на пример, за олимписките игри во Сочи со потрошени повеќе од 50

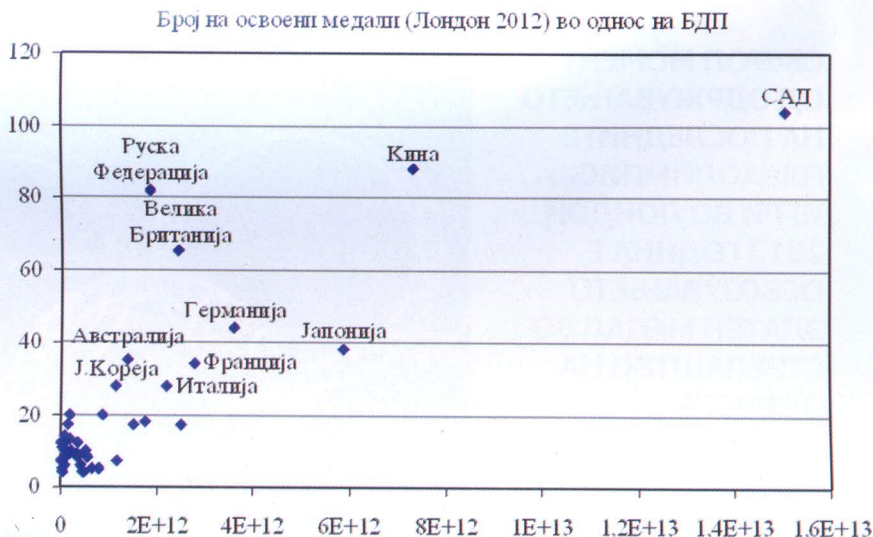
ДА СЕ БИДЕ ДОМАЌИН НА ОЛИМПИСКИТЕ ИГРИ Е ИСТО КАКО ДА СЕ ОРГАНИЗИРА НАЈГОЛЕМАТА И НАЈСКАПАТА ЗАБАВА НА СВЕТОТ

милијарди долари, вклучувајќи ги и инфраструктурните инвестиции и важат за најскапите олимписки игри што до сега се одржани. Оваа сума вклучува планирање, финансирање и конструкција на огромни нови инфраструктурни проекти, мобилизирање на безбедносни сили и изградба на стотици хотелски објекти што ќе ги угостат спортистите и

туристите. Притоа, обезбедувањето на потребните средства во најголем дел паѓа на товар на даночните обврзници. Политичарите, најчесто, овие големи трошоци настојуваат да ги оправдаат со објаснувањето дека бенефитите од продажбата на влезниците, новокреираните работни места и порастот на туризмот ги надминуваат трошоците за организација на олимписките игри.

Сепак, некои економисти укажуваат на тоа дека реалните трошоци е многу тешко да се определат, а состојбата не е толку розова, како што се обидуваат да ја прикажат политичарите. Така, New York Times проценува дека олимписките игри во Барселона во 1992 година ја оставиле Шпанија во долг од 6,1 милијарда долари. За олимписките игри во Атина било проценето дека ќе чинат 1,6 милијарди долари, но на крајот чинеле 16 милијарди долари. На Монреал му требале 30 години за да ја отплати сумата од 2,7 милијарди долари, позајмени за летните олимписки игри во 1976 година. Слично, за минатата олимпијада, Велика Британија ги надминала своите првични проценки на трошоците за речиси 10 милијарди долари. Така, првобитната проценка била дека олимписките игри во Лондон ќе чинат 5 милијарди долари, но потоа овој износ се проценува дека достигнал 15 милијарди долари.

Друг момент, кога се зборува за економската страна на олимписките игри, се вложувањата што земјите –

учеснички, преку своите национални олимписки комитети, ги прават за освојување што е можно повеќе медали. И овде, во голема мера може да се претпостави дека економски помоќните земји имаат поголеми предиспозиции во освојувањето на олимписките медали. Тоа може да се заклучи и од приложениот дијаграм каде што е претставена зависноста меѓу бројот на освоените медали на последните летни олимписки игри во Лондон и бруто домашниот производ на земјите учеснички. Очигледно е дека поврзаноста меѓу економијата и успехот на олимпијадите е позитивна, а коефициентот на корелација е мошне висок и изнесува 0,82.

Различни земји на различни начини го поттикнуваат развојот на олимписките спортови, и на тој начин го зголемуваат бројот на освоени медали. Во овој контекст, вредно е да се спомене примерот на Велика

Британија која на олимписките игри во Атланта во 1996 година освоила вкупно 15 медали, а од нив само еден златен медал. Следната година биле инјектирани средства од Националната лотарија, наменети за развој на елитните спортови. Како резултат на тоа, на олимписките игри во Сиднеј 2000 година биле освоени вкупно 28 медали, од кои 11 златни. На претходните олимписки игри во Пекинг 2008 година, Велика Британија освоила вкупно 47 медали, за на последното олимписко случување оваа бројка да достигне неверојатни 65 медали. Се проценува дека 60% од финансирањето на олимписките тимови на Велика Британија доаѓа од Националната лотарија, а останатите 40% од даноци. Според горните показатели, може да се заклучи дека моделот за финансирање на олимписките спортови во Велика Британија е повеќе од успешен.

16

МИЛИЈАРДИ ДОЛАРИ
ЧИНЕЛЕ
ОЛИМПИСКИТЕ ИГРИ
ВО АТИНА

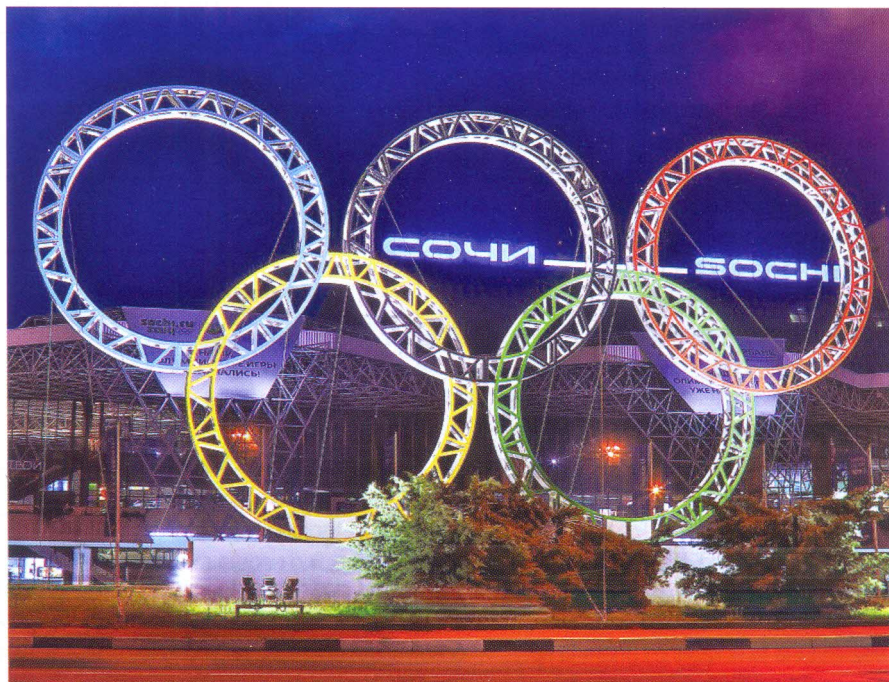
30

ГОДИНИ МУ БИЛЕ
ПОТРЕБНИ НА
МОНТРЕАЛ ЗА ДА ЈА
ОТПЛАТИ СУМАТА ОД
2,7 МИЛИЈАРДИ
ДОЛАРИ

60%

ОД СИТЕ ДОСЕГА
ОСВОЕНИ МЕДАЛИ ИМ
ПРИПАГААТ НА
ЕВРОПСКИТЕ ЗЕМЈИ

**СВЕТОЛ МОМЕНТ
ОД ОДРЖУВАЊЕТО
НА ПОСЛЕДНИТЕ
ПАРАОЛИМПИСКИ
ИГРИ ВО ЛОНДОН
2012 ГОДИНА Е
ОСВОЈУВАЊЕТО
ЗЛАТЕН МЕДАЛ ВО
СТРЕЛАШТВО НА
ОЛИВЕРА
НАКОВСКА-
БИКОВА, СО ШТО И
НАШАТА ЗЕМЈА СЕ
НАЈДЕ НА ЛИСТАТА
ЗЕМЈИ ШТО СЕ
ЗАКИТИЈА СО
МЕДАЛИ.**

Како последица на сè поголемите вложувања за развој на олимписките спортови од страна на економски моќните земји се создаваат спортови што се затворени само за еден тесен круг на најбогатите земји. Така, на пример, јавањето, едрењето, велосипедизмот и пливањето се спортови каде што речиси не постојат шанси некој од сиромашните земји да освои медал. Од друга страна, борењето, џудото, кревањето товар и гимнастиката се погодни спортови каде што посиромашните нации можат да постигнат успех. Според професорот по спортски менаџмент на Универзитетот во Мичиген, Стефан Зимански, 15% од сите досега освоени медали им припаднале на САД, додека на европските земји им припаѓаат околу 60%. Тоа се двата најголеми и релативно густо населени региона, така што оваа комбинација најверојатно е причината што создава олимписки медали на долг рок.

На ова место се поставува прашањето: каде се наоѓа Република Македонија на светската олимписка мапа и на кој начин во иднина можат да се зголемат можностите за

освојување медали на олимписките игри? Доколку се земе предвид фактот дека на последните летни олимписки игри во Лондон, Република Македонија ја претставуваа само четворица, а на зимските олимписки игри во Сочи само тројца спортисти, може да се заклучи дека нашата земја е далеку од успешен учесник на олимпијадата. Општ е заклучокот дека Македонскиот олимписки комитет не вложува доволно во подготовката на спортистите кои најнапред би ги исполниле олимписките норми, а потоа би се бореле рамо-до-рамо со врвните светски имиња во бробата за освојување медал. Светол момент од одржувањето на последните параолимписки игри во Лондон 2012 година е освојувањето златен медал во стрелаштво на Оливера Наковска-Бикова, со што и нашата земја се најде на листата земји што се закитија со медали.

Во поглед на идниот развој на олимписките спортови во Република Македонија, неопходно е да се идентификуваат спортовите каде можат да се инвестираат

дополнителни средства и каде за возврат реално можат да се очекуваат подобри резултати од настапите на нашите олимпијци. Секако дека тука во преден план треба да бидат спортовите во кои Република Македонија традиционално има свои претставници на олимпијадите како што се: борењето, кајакот на диви води, како и некои екипни спортови, на пример, ракометот и кошарката. За таа цел, е потребно да се направи долгорочна стратегија за развој на олимписките спортови и според примерот на успешните земји, да се изготви соодветна програма за финансирање. Само на тој начин, во перспектива, ќе може да се очекува успех од нашите натпреварувачи и добри резултати што би биле за почит. На крајот, вредно е да се напомене мислењето на професорот Зимански кој истакнува дека „олимписките игри треба да бидат големо спортско натпреварување, но не треба да се сметаат за главен економски настан. Тоа многу личи на приредување забава каде убаво си поминувате, но која нема да ве збогати.“